

Ekonomiaj meĥanismoj kontraŭ blindeco

Dek unu milionoj da personoj en Hindujo estas blindaj, en 80% de la okazoj kaŭze de katarakto. La nekomplikan, nur dek minutojn daŭran operacion por la restarigo de la okula vidkapablo preskaŭ neniu senrimeda hindo povas permesi al si. Pro tio la sociala entreprenisto *Goviddappa Venkatuswamy* fondis, en la jaro 1976, la *Aravind*-Okulhospitalon kun tre lerte pripensita entreprena modelo. Hodiaŭ, tie senmonaj pacientoj ricevas sian operacion senkoste (ekde la fondiĝo jam 2,4 milionoj da homoj) – sed samtempe la malsanulejo ofertas “unuaklasan kuracadon” al riĉaj pacientoj posedantaj multe da propraĵo. Tiuj venas de tre foraj regionoj por ricevi la kuracadon de eksterordinare spertaj doktoroj en la okulhospitalo. Pro tio, *Aravind* povas labori ne nur spez-ekvilibre, sed ankaŭ realigi siajn ambiciajn planojn: ĝis la jaro 2015 oni celas operacii ĉiun jaron unu milionon da pacientoj.

La *Aravind*-Okulhospitalo estas ekzemplo, kiel socialentreprenistoj en plej diversaj landoj povas kontraŭagi plej diversajn medicinajn defiojn kaj socialajn provokojn pere de plej diversaj ideoj kaj inklinoj. Kelkaj el ili laboras profitorientitaj, aliaj nur elspezkovraj. Komuna al ili tamen estas la celo, daŭropove kaj efike forigi socialajn, ekonomiajn, medicinajn kaj ekologiajn mankojn aŭ malfunkciojn helpe de ekonomiaj meĥanismoj.

(*Süddeutsche Zeitung* n-ro 168, 2009-07-24, p.18)

Poligloto

Kiel plej granda lingvogeniulo de ĉiuj tempoj estas rigardata la Bolonjano *Giuseppe Mezzofanti* (1774-1849). Laŭ fidindaj raportoj li perfekte majstris 34 lingvojn. Ĉe pluaj 40 lingvoj li onidire nur “faris okaze malgrandajn erarojn”.

Mezzofanti estis katolika ekleziisto, profesoro pri arabaj lingvoj, kaj fariĝis en 1839 kardinalo. Unue liaj grandaj avantaĝoj estis, ke li, kiel ŝatata konfes-prenanto en la Vatikano, povis “lerni la plej multajn lingvojn en la konfesprena seĝo”. Italujon li neniam forlasis. Krom la multaj lingvoj, li majstris ankaŭ ĉ. 50 dialektojn – inter ili unu, kiu ĉiam gravas en la katolikeco: la “kolonjan” (t.e. germana dialekto, ofte ŝerce imitata, parolata en la sever-katolika urbo *Köln* = Kolonjo, kvazaŭ aparta idiomo). (2007-10-10)

Islanda enigmo pri seksdiferenco

“Fine de aŭgusto eŭropaj kardiologoj kongresis en Barcelono. *Thororinn Gudnason* kiel estro de la esplorgrupo komunikis frapan rezulton de fummalpermeso en publikaj ejoj en Islando: ekskluzive inter viroj nefumantaj malmultiĝis la kazoj de korinfarkto je eĉ 21 procentoj! En Islando regas fummalpermeso ekde la unua de julio 2007 en restoracioj, kafejoj kaj aliaj servejoj, ĝenerale en publikaj konstruaĵoj. Tia sukceso alimaniere estus atingebla nur per forta kardiovaskula terapiado. (Ja ankaŭ pasiva kunfumado mortigas, laŭ delongaj konstatoj. Noto de la redaktoro). Esplorenda restas la kialo, ke ĉe virinoj ne malpliigis la nombro da infarktoj.”

Tio nialingve legeblas en “PP 09/3”. Samanumere, do en “Puraj Pulmoj” (la organo de la nefumisma TADEN), sci-aviduloj trovas interesaĵojn pri seksdiferenco: Ne nur ke viroj pli emas ignori la signalojn de malsanoj kiel kancero, sed precipe pri la rolo de niaj nervaroj: ĉe viroj superas la simpaton, kiu tenas nin ekscititaj – kun la konsekvenco ke ni pli frue elĉerpiĝas; male virinojn regas la parasimpaton, kiu ĉe danĝero (eĉ eta dozo da tabakfumo en la koncer-na eksperimento) “digestigas” la streson.

Kiel malklera laiko la redaktoro de PP supozas ke tio klarigas la islandan problemon: la korpa graso, necesa por nutri fetojn kaj bebojn, havigas al la aminda sekso ankaŭ malpli rapidan forbruligadon de la korpgrase konservataj venenoj, el kio rezultas malpli baldaŭa profito el pli pura ĉirkaŭa aero, kiel en ejoj lastatempe senfumiĝintaj.

(el “NID-Info 09/2”, la informilo de Nefumant-iniciato Germanuja: *Nichtraucher-Initiative Deutschlands*) –mo

La Ora Cinklo

Estas bone, ke la homo kelkfoje posedas sufiĉe da memekkono kaj komprenemo por korekti faritajn erarojn: ekzemple restaŭre naturigi la artefarite rektigitan riveron Izaro (*Isar*), ĉe kiu situas la granda urbo Munĥeno en Germanujo. Se tio ne estus okazinta, la Munĥenanoj nuntempe certe ne povus ĝui la ĉeeston de la ora cinklo (*Cinclus cinclus*), kiu en la germana lingvo nomiĝas *Wasseramsel*, do “akvocinklo”.

Tiu ĉi birdo fakte tute ne apartenas al grandurboj: ĝi normale vivas ĉe klaraj montoriveroj kaj montaraj rojoj. Sed precipe la re-